

[Evangelium jako výzva k lidskému sebepřekročení a svobodě]

[780912-1]

(32) (1) (Vysočany, SSŽ - 12. 9. 78 dopol.)

Ruda Battěk cituje můj polemický text z červnových *Dialogů* a nazývá mé stanovisko „mravním maximalismem“, přičemž prohlašuje, „že klást maximalistické požadavky na každého by bylo sociálně nereálné, politicky neprozíravé a prakticky beznadějně“ (str. 3 pův. textu). V rozsáhlé míře se tak shoduje dokonce s Milošem Rejchrtem, který mi vytýká nedostatek radikálnosti, když říkám, že někteří lidé jsou nuly, a sám „radikálně“ podtrhuje, že „všichni jsou nuly“. Oba se tedy shodují v tom, že lidi buď vůbec nebo většinu z nich hodnotím nepřiměřeně vysoko. Je vedlejší, že jednomu z nich nevadí a druhému vadí, že dělám mezi lidmi rozdíl; společné je jim to, že přezírají lidskou možnost překročit, přesáhnout sám sebe. Rudovi se zdá, jako by mě „rozčilovala a dráždila křesťanská pokora, ale i fakt, že je nemožno očekávat, že všichni budou jednat stejně“, a polemizuje s tím, že by bylo možno klást jako normu to, co jsem uvedl jako jednu ze základních občanských povinností. Mám za to, že to je nihilistický pohled na možnosti lidské a občanské rezistence vůči zlu. A stejně nihilistické je tvrzení Milošovo, že všichni lidé bez výjimky jsou tím, co kdysi neslo název „*massa perditionis*“. Je to dovedení rezignace Rudolfovy ad absurdum. Zejména tu však jde o nepřípustné zaměňování rovin. Avšak: *bene docet, qui bene distinguit!*

Miloš ovšem má v jistém ohledu pravdu, když dialekticky tvrdí, že všichni lidé jsou nuly a že zároveň mají nekonečnou cenu před Bohem. Ale tato pravda je něco jako „pravda mýtu“ (neboť velké mýty jsou hluboce, tj. v hlubinách pravdivé); tato „pravda“ však se buď vůbec netýká, nebo jen zdálky a okrajově toho, čím každodenně a v dějinách žijeme a čím se ve svém konkrétním jednání řídíme. Tady je vyslovováno cosi podstatného o pravé povaze a skutečné situaci člověka ve vztahu k Bohu a ke světu: člověk je tu zasazen na své místo, dostává se mu střízlivého „metafyzického“ ocenění, je představen jako statista ekonomie spasení, jako **bytost** pevně zaklesnutá do své danosti a do Božích plánů. Jenže i když tohle všechno samozřejmě v Bibli a v Novém zákoně zvláště najdeme, není to vůbec podstata evangelia, nýbrž něco, co je skutečným, plným evangeliem relativizováno, zproblematizováno, prolamováno, a dokonce likvidováno. Evangelium není prostě jiná zvěst, jiné počítání, jiná stupnice hodnot apod., ale je to kvas, jímž má být postupně zkvašeno celé těsto. Jeho podstata proto absolutně není indikativní, nýbrž základně a elementárně imperativní. Neříká, jak věci jsou; to se tam jenom vždycky nějak připlete ze zatíženosti všech lidských výrazových prostředků, lidské mluvy, promlouvaného lidského slova.

Ve skutečnosti totiž podstatnou charakteristikou evangelia je zvěst o svobodě a o cestě k ní; nebo ještě lépe: evangelium říká, tj. dává návod k tomu, jak se člověk může stát svobodným, jak může být osvobozen. Člověk je evangeliem zván ke svobodě, která jím je zároveň vyhlášována jako cíl nejenom lidského života, ale jako cíl a smysl světového dění. Člověk má být zbaven pout všeho druhu: hladu a žízně, zimy, útlaku a vězení, ale také všech pout nejrůznějšího druhu, např. pout rodiny, pout národa (Ježíš překonává sám své původní přesvědčení, že je poslán jen k „ovcem zahynulým domu izraelského“), pout společenské zařazenosti (Pavel relativizuje vztah pána a otroka) atd. Největším poutem je však člověk sám sobě; proto Ježíš vyzývá k „sebezapření“ („zapři sebe sám“) a k „položení duše“ za přátele (kdo by duši svou ztratil pro mne, najde ji). Můžeme tedy evangelium charakterizovat jako zvěst o svobodě lidské; je to dobrá (radostná) zvěst, protože vyhláší svobodu člověka, svobodu lidí. A je to dobrá zvěst, protože ukazuje i cestu k této svobodě, tedy cestu vysvobození,

osvobození („spasení“). Ta cesta totiž spočívá v tom, že se člověk odpoutá sám od sebe, že sám sebe nechá za sebou, že se opustí, aby se našel, aby se získal, aby se stal sám sebou (a tím, čím být má). Ale to právě znamená, že člověk není determinován svou minulostí, svou daností, svou zatížeností a uzavřeností do sebe, odkázaností na sebe; na svou „nulovost“ či nepatrnost není definitivně omezen, ale může z ní vystoupit, může ji překročit, může vykročit k čemusi podstatnému, výsostnému, cennému. A právě v tomto sebepřesažení a v tomto vykročení k podstatné hodnotě nachází sám sebe, takže lze říci, že odevzdanost velké, pravé hodnotě je pro člověka cestou k nalezení sebe samotného. A schopnost se opustit, aby se našel, je otevřena pro každého, ne pouze pro nějakou „elitu“. Bohatí (tj. také bohatí vzděláním, inteligencí, přehledem atd.) tu nejsou ve výhodě, nýbrž naopak v nevýhodě.